

Onderwerp
Regionale Energiestrategie (RES) regio Noordoost-Brabant

Geachte bestuursleden,

De decentrale overheden (gemeenten, waterschappen en provincies) werken vanaf het najaar 2018 in 30 regio's aan een Regionale Energiestrategie. Deze samenwerking volgt uit afspraken gemaakt in het Klimaatakkoord van Parijs, het Regeerakkoord, het Interbestuurlijk Programma en het voorstel tot hoofdlijnen van het Klimaatakkoord.

In deze brief informeren wij u over dit proces van de vorming van een Regionale Energiestrategie (RES) met partners in de regio. Een proces met de nodige strategische impact en noodzaak tot een gedegen publieke belangenafweging. Tegelijk kondigen wij aan dat hierover besluitvorming moet plaatsvinden: in ieder geval ter vaststelling van een Startnotitie met plan van aanpak eind 2018/begin 2019 en ter voorbereiding op het doen van een definitief voorstel tot RES met uitwerking per gemeente (voor 31 december 2019)¹.

De RES is een regionale vertaling van de landelijke opgave in het Klimaatakkoord. Dit akkoord heeft één groot doel: om klimaatverandering tegen te gaan willen wij in Nederland in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uitstoten dan we in 1990 deden. Dit is een volgende stap richting een nagenoeg klimaatneutrale samenleving in 2050, zoals wordt vastgelegd in de Klimaatwet. Voor het behalen van de opgaven is regionaal maatwerk nodig. De bijdragen van alle regio's in Nederland moeten voldoende zijn om de landelijke opgave te dekken.

In de RES staat de energieopgave van een regio centraal. De RES bevat het energieverbruik en de CO₂-uitstoot van de regio, het potentieel aan duurzame opwekking en de concrete plannen om de vraag en aanbod bij elkaar te brengen. De RES is daarmee een bod van de regio aan het Rijk hoe en in welke mate de regio bijdraagt aan het Klimaatakkoord. De gemeente werkt daarvoor samen met provincie, waterschappen en netbeheerder in de regio Noordoost-Brabant. De RES leidt tot besluitvorming in het omgevingsbeleid (omgevingsvisie, omgevingsplannen, omgevingsprogramma's en omgevingsverordeningen).

¹ Indien het landelijke Klimaatakkoord later wordt vastgesteld en de gestelde termijnen vanuit het Rijk opschuiven, proberen we toch waar mogelijk vast te houden aan deze planning.

Toelichting

Klimaatakkoord en Regionale Energie Strategie

De energietransitie is de overgang van energie uit fossiele brandstoffen zoals gas, kernenergie en steenkolen naar volledig duurzame energie. In juli 2018 is het voorstel voor hoofdlijnen van het Klimaatakkoord in Den Haag gepresenteerd. In vijf 'klimaattafels' zijn ambities voorgesteld om bij te dragen aan de landelijke ambitie:

De decentrale overheden staan aan de lat voor de onderdelen elektriciteit en gebouwde omgeving. In het Interbestuurlijk Programma (IBP), waarin rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samenwerken, is afgesproken dat elke regio een Regionale Energie Strategie (RES) opstelt. In de RES werken provincies, gemeenten en waterschappen uit hoe zij invulling geven aan hun bijdrage aan de nationale opgaven.

Daarom wordt per regio zoveel mogelijk inzichtelijk gemaakt wat gedaan kan worden op:

1. Opgave gebouwde omgeving: de warmtebronnen die aanwezig zijn en waar de beschikbare warmte ingezet kan worden, de verwachte verduurzaming van wijken en de concrete plannen op dit thema.
2. Opgave duurzame elektriciteit: de locaties waar grootschalige duurzame energie kan worden opgewekt in de regio, waarbij recht wordt gedaan aan waardevolle functies. Hierbij kunnen we voortbouwen op de onderzoeken die al zijn uitgevoerd bij een aantal gemeenten.

Op het niveau van de regio is het nodig om als gemeenten met de netbeheerder tot samenwerkingsafspraken te komen. Deze afspraken zijn gericht op het publieke belang van het aansluiten op het elektriciteitsnet en het vermijden van onnodig hoge maatschappelijke kosten voor uitbreiding van het net (transport en opslag). Door hierin gezamenlijk op te trekken kunnen we vaart maken.

De energietransitie is een brede maatschappelijke opgave en dient zo ook benaderd te worden. Bewustwording en draagvlak voor te maken keuzes is essentieel. Het is belangrijk dat burgers kunnen meedenken en meedoen. Dit is met name relevant gegeven de inherente spanning tussen individuele en collectieve keuzes en de rol van de overheid in het maken van afwegingen en bieden van keuzeruimte als het gaat om bijv. de warmtetransitie in een wijk. Er zal een communicatieplan opgezet worden om ons hierbij te helpen.

Opgave voor de regio

Om een gevoel te krijgen van de opgave waarvoor wij als regio aan de lat staan, is een ruwe doorrekening gemaakt van de afgesproken doelstelling in het Klimaatakkoord. De berekening komt uit op 49% minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990. De cijfers per afzonderlijke energiebron zijn nog niet definitief voor Noord-Brabant, zodra deze bekend zijn informeren wij u verder.

In de komende jaren moeten alle voorbereidingen worden getroffen om grootschalig en planmatig aan de slag te gaan met de verduurzaming en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Ook energiebesparing is hierin een belangrijk thema. In de RES zal de regionale samenhang van keuzes, bijvoorbeeld de inzet van warmtebronnen in de regio, worden vastgelegd. De gemeentelijke transitievisies warmte en de inzet voor de RES moeten in samenhang worden ontwikkeld.

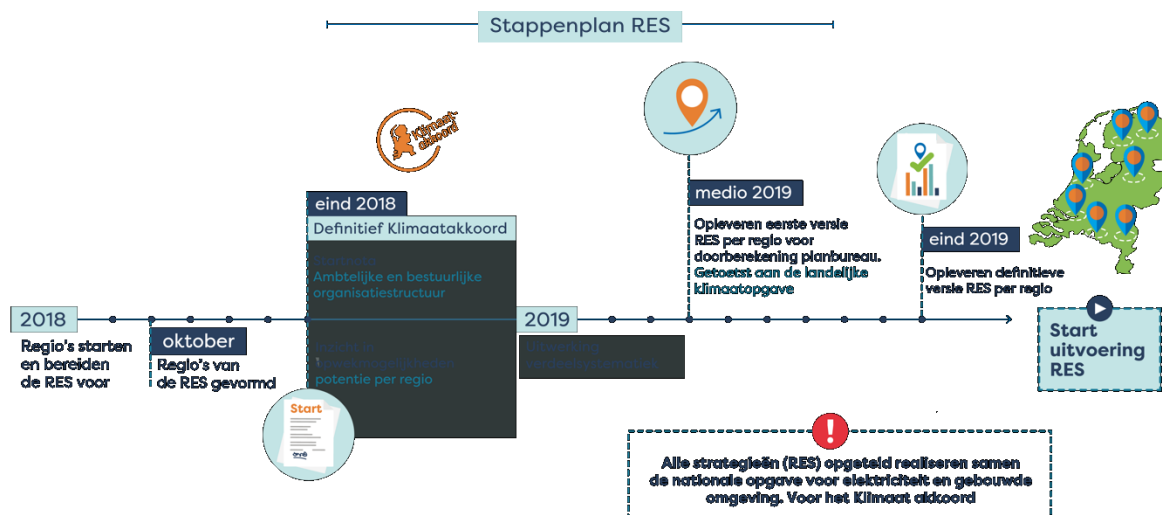
Het is belangrijk om op te merken dat bovenstaande cijfers 49% vermindering van de CO₂-uitstoot inhouden, per 2030. Dit is een beperktere ambitie dan de ambitie die veel gemeenten in de regio hebben vastgelegd om energie- of klimaatneutraal te worden². Energieneutraliteit betekent een ongeveer twee keer zo grote uitdaging.

Processtappen

De Regionale Energie Strategie wordt opgesteld samen met partners op verschillende schaalniveaus (buurt, gemeente, regio, provincie, Rijk) en vanuit verschillende branches (denk aan netwerkbeheerders, woningbouwcorporaties, natuurpartijen, bouwbedrijven kennisinstellingen, opleidingen etc.). De realisatie van een RES tot een bruikbaar en uitvoerbaar programma met meerwaarde vergt een ambitieus tijdspad. Ook vraagt het (extra) capaciteitsinzet bij gemeenten en andere betrokken partijen.

Gezien het grote aantal betrokkenen is een helder proces een vereiste. We onderscheiden de volgende stappen.

² De ambities die zijn vastgelegd lopen uiteen, van energieneutraal of klimaatneutraal in 2030 tot 2050.

I Inrichten werkstructuur (eind 2018)

Er wordt een werkstructuur ingericht, die werkt met een opdracht vanuit de decentrale overheden. De eerste stap is het formeren van een Stuurgroep RES voor de regio Noordoost-Brabant. In deze stuurgroep werken overheden en netbeheerder samen op evenwaardige wijze, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. In de Stuurgroep RES nemen Den Bosch, Oss en alle overige gemeenten via een vertegenwoordiger per subregio deel. Daarnaast nemen ook provincie, waterschappen en Enexis deel in de Stuurgroep. Ook richten we een Ambtelijke werkgroep RES in, waarin dezelfde partijen zijn vertegenwoordigd. Er is gestart met het opstellen van de startnotitie.

Essentieel is dat naast overheden ook andere partijen/sectoren goed zijn aangehaakt in het proces. Bijvoorbeeld woningcorporaties, lokale energiecoöperaties, kennisinstellingen, het lokale bedrijfsleven, ZLTO en natuur- en milieuverenigingen.

De startnotitie, met plan van aanpak voor de vervolgfases, wordt naar verwachting eind november aan de stuurgroep aangeboden ter vaststelling.

II Inventarisatie en analyse (oktober 2018 - februari 2019)

Er wordt een actualisatie- en concretiseringslag gemaakt van de regionale kansenkaart energietransitie, mede op basis van de data die de gemeenten en subregio's al hebben uitgewerkt. Als basis worden de rekenmodellen gebruikt die door het Rijk worden aangereikt. Een optie om hier invulling aan te geven is om, begeleid door de Provincie, een regio-breed onderzoek uit te laten voeren. In een dynamisch systeem wordt verwerkt wat de potentie is voor duurzame warmte- en elektriciteitsopwekking voor alle gemeenten binnen de regio Noordoost-Brabant. De gemeenten die al een onderzoek hebben uitgevoerd, delen hun data voor deze inventarisatie.

III Opstellen RES en formele besluitvorming voor regionaal bod (tot juni 2019)

In de periode tot juni 2019 moet vervolgens worden gewerkt aan het opstellen van een concept-RES die zal worden doorgerekend door het Planbureau voor de Leefomgeving³.

³ Deze voorstellen worden in de zomer van 2019 als de regionale inzet geschakeld met de nationale opgave én afgewogen in het omgevingsbeleid van gemeenten en provincies. Dit betekent concreet dat op dat moment gezien wordt of alle RES-en samen op dat moment voldoende zijn om de nationale opgave te halen en passend zijn binnen de overige publieke belangen. De regio's krijgen dan, indien nodig, tot eind 2019 de tijd om de gehele nog resterende ambitie onderling te verdelen en de afweging te maken met de andere maatschappelijke opgaven. Indien de regio's niet tot een verdeling komen zal de opgave op basis van de door decentrale overheden in samenwerking met PBL te ontwikkelen verdeelsystematiek eind 2019 worden verdeeld. Eind 2019 moet de definitieve RES gereed zijn. In 2020 zullen gemeenten en provincies besluitvorming starten zodat de regionale inzet RES in het omgevingsbeleid kan worden opgenomen en verder worden uitgewerkt.

Deze derde fase houdt een onderhandelingsproces in, met als inzet het aantal windmolens, hectaren zonneveld en overige energiebronnen in de regio. Dit inclusief een duiding waar deze gaan worden opgesteld en wat dit betekent voor investeringen in energie-infrastructuur.

IV Uitwerken definitieve RES en uitvoeringsprogramma (tweede helft 2019)

Tussen juni en december 2019 wordt de definitieve RES uitgewerkt, met daarin heldere afspraken wat de opgave is voor elke regio en gemeente. Ook wordt een regionaal uitvoeringsprogramma opgesteld.

Wat betekent de RES voor u als raads- en bestuurslid

De raden en bestuursleden worden vanaf het begin betrokken bij dit proces. Besluitvorming zal in ieder geval moeten plaatsvinden ter vaststelling van de Startnotitie met plan van aanpak eind 2018/begin 2019 en ter voorbereiding op het doen van een definitief voorstel tot RES met uitwerking per gemeente (voor 31 december 2019)⁴. In de Startnotitie is het proces om te komen tot de RES verder uitgewerkt.

Het college blijft uiteraard de raad en besturen informeren over de voortgang van dit proces en de te verwachte keuzes en planning.

Hoogachtend,

Stuurgroep RES NOB,
Namens deze,
Procesregisseur RES NOB,

G.Schonfeld.

⁴ Indien het landelijke Klimaatakkoord later wordt vastgesteld en de gestelde termijnen vanuit het Rijk opschuiven, proberen we toch waar mogelijk vast te houden aan deze planning.